

Svenskan i Finland 17

Föredrag vid den sjuttonde sammankomsten för
beskrivningen av svenskan i Finland

Helsingfors den 18-19 maj 2017

Redigerade av

Beatrice Silén, Anne Huhtala, Hanna Lehti-Eklund, Jenny Stenberg-Sirén och Väinö Syrjälä

© 2018 Författarna

Denna volym är nummer 53 i publikationsserien Nordica Helsingensia som utges av Finskugriska och nordiska avdelningen vid Helsingfors universitet.

Redaktionssekreterare: Hanna Wiik & Daniela Piipponen

Foto: Eero Roine

Unigrafia
Helsingfors 2018

ISBN 978-951-51-4348-8 (hft)
ISBN 978-951-51-4349-5 (PDF)

Distribution:

Unigrafia

<http://shop.unigrafia.fi/>

books@unigrafia.fi

Svenska eller inte svenska?

Finsktalande medicinstudenters syn på svenskan i Finland

Annmari Sahlstein

1 Inledning

Finland är officiellt ett tvåspråkigt land där myndigheterna enligt grundlagen (Finlands grundlag 11.6.1999/731, 2 kap., 17§) och språklagen (6.6.2003/423) och lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda (6.6.2003/424) är förpliktade att vid behov kunna kommunicera också på svenska. Därför måste alla högskole- och universitetsstuderande under sin studietid visa att ens kunskaper i svenska är på en sådan nivå som regleras i lagstiftningen. Den godkända nivån definieras enligt CEFR som B1 (nöjaktiga kunskaper) och B2 (goda kunskaper) (Sahlstein 2017, 315–316).

Svenskans ställning i Finland samt svenska som ett obligatoriskt skolämne diskuteras och till och med ifrågasätts ibland i allmän diskussion speciellt i sociala medier i dag. I skolvärlden har kunskapsnivån i svenska redan länge visat en sjunkande trend (se t.ex. Rossi m.fl. 2017, 201–202; Huhtala & Vesalainen 2017, 61–62) först och främst på grund av olika utbildningsstrategiska åtgärder. Den kanske mest markanta förändringen har varit att antalet svensktimmar i grundskolan och gymnasiet idag är cirka hälften av det som det var på 1970-talet (Toiminnallista ruotsia 2012, 37, 39). Samtidigt har kravnivån ändå inte sänkts varför det har blivit allt svårare för abiturienterna att uppnå nivå B1 (CEFR) som är miniminivån för obligatoriska svenskstudier på högskole- och universitetsnivån (Juurakko-Paavola 2015, 131–132). Därför står universiteten och högskolorna i dag framför en stor utmaning eftersom flera studerande inte har tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna avlägga den obligatoriska svenskkursen för examen.

Denna delundersökning baserar sig på den obligatoriska svenskkursen *Skärgårdsmedicin och kultur* (3 sp, 10 lektioner) vid Åbo universitet (se Sahlstein 2017, 316–317). I föreliggande artikel är mitt primära syfte att redogöra för hur finsktalande medicinstudenter ser på svenska språket och dess roll i Finland samt hur motiverade de är att lära sig språket. För att nå detta syfte ställde jag följande forskningsfrågor:

- Hur påverkar skolframgång i svenskan medicinstudenters uppfattningar om svenskan och dess betydelse i Finland i allmänhet och i läkaryrket?
- Finns det skillnader i de kvinnliga och manliga informanternas skolframgång i svenskan?
- Hur påverkar skolframgång i svenskan medicinstudenters motivation att lära sig och använda svenska?
- Finns det något samband mellan dessa faktorer?

Som primärmaterial använder jag enkätsvar som jag samlat in vid två tillfällen hos finsktalande medicinstudenter vid Åbo universitet. Artikeln utgör ett led i arbetet på min doktorsavhandling.

Trots att motivation och uppfattningar vanligen betraktas separat i forskningslitteratur betraktar jag i denna artikel båda faktorerna sida vid sida eftersom motivation och uppfattningar i själva språkinlärningsprocessen ständigt påverkar varandra i en dynamisk process vilket exempelvis Kalaja m.fl. (2015, 8–14) hävdar. I den föreliggande undersökningen valde jag dessutom att betrakta studenternas uppfattningar och motivation och deras tidigare skolframgång i skolsvenskan för att se om det eventuellt kan konstateras några samband mellan dem eftersom den vanliga förklaringen i forskningslitteratur (se t.ex. Einarsson 2009, 52; Wesely 2012, 99, 110) för bra resultat förutsätter positiva uppfattningar om målspråket och dess talare samt hög motivation. Vid sidan av dessa större riktlinjer kommer jag också att komplettera den allmänna bilden med några exempel på individnivå.

I följande avsnitt presenterar jag först den teoretiska referensramen samt materialet och metoderna närmare. Därefter presenterar jag resultaten och diskuterar dem.

2 Två perspektiv på språkinlärning

Att lära sig ett nytt språk är ett komplext fenomen som kan ske på olika sätt. Åtminstone i Finland lär man sig ett främmande språk oftast i formell språkundervisning i klassrumsmiljö, t.ex. i skolan, genom att medvetet lära sig språkets strukturer och regler, ordförråd, uttal osv. Men likaväl kan man lära sig ett främmande språk informellt, dvs. utan undervisning utanför klassrummet t.ex. via olika medier och litteratur eller genom att anamma sig språket i naturlig interaktion med modersmålstalare. Inte ovanligt är det heller att man kan lära sig ett språk på båda sätten där formell undervisning och informellt tillägnande av språket kompletterar varandra i inlärningsprocessen (se t.ex. Ellis 2008, 5–7). Men på vilket sätt eller var man lär sig ett nytt språk eller vilka undervisningsmetoder som används kan inte ensamma förklara alla de mekanismer som spelar en roll i processen. Därför behöver man beakta också sådana övriga faktorer som t.ex. språkinlärarens syn på språket, hans motivation att lära sig och använda språket, individuella skillnader osv., som i sin tur kan påverka själva inlärningsprocessen (Sahlstein 2017, 317–318). Den teoretiska referensramen för denna studie bildas därför av såväl sociolingvistik som psykolingvistik vilka presenteras närmare i det följande.

2.1 Ett sociolingvistiskt perspektiv på språkinlärning

Forskare (se t.ex. Bijvoet 2013) som studerat språkinlärning med utgångspunkt i sociolingvistik lyfter fram de attityder som språkinlärare har gentemot målspråket (om begreppet se Hammarberg 2013, 29) och dess kultur och talare. Detta betyder att positiva attityder gentemot målspråket och språkgruppen stärker språkinlärningen men negativa attityder kan leda till mindre goda resultat. Einarsson (2009, 52–53) anser att också s.k. språkvärdering kan spela en roll för hur man ser på ett språk och varför man skulle vilja lära sig det. Enligt honom kan man skilja mellan olika värderingstyper: det instrumentella värdet betyder enligt honom att man anser att det av någon anledning är viktigt eller nyttigt för en att kunna något språk exempelvis i arbetslivet, det kommunikativa värdet att man i olika situationer kan tala med personer som inte talar ens modersmål, identitetsvärdet att man genom att tala ett språk markerar sin grupptillhörighet och till sist prestigevärdet som betyder att olika språk kan ha högre eller lägre status i ett samhälle. Enligt Ellis (2008, 313–316) finns det även ytterligare aspekter som kan inverka på språkinlärarens motivation att lära sig ett främmande språk. Tidigare studier (t.ex. Ehrlich 2004) som han hänvisar till har visat att även språkinlärarens kön och ålder kan spela en roll i inlärningsprocessen. Exempelvis Ellis (2008, 331–332) och Henry (2009) har konstaterat att flickor och kvinnor i allmänhet är mera motiverade att lära sig ett främmande språk än pojkar och män. Frågan om vilket status ens modersmål vs. målspråket har i samhället kompletterar bilden, speciellt när man betraktar länder där det talas flera än bara ett officiellt språk samt om ens modersmål är ett minoritets- eller majoritetsspråk.

En central aspekt inom all språkinlärning som också bör beaktas är den s.k. sociokulturella aspekten eftersom den är en av de grundläggande dimensionerna i all kommunikation. Det betyder t.ex. enligt Ellis (2008, 517–518, 553–554) inte enbart att lära sig ett språk som system med ord, uttryck och strukturer utan hur vi människor oberoende av språk kommunicerar med andra i olika situationer. Inom andraspråksinlärning är det alltså inte bara frågan om att sträva efter att behärska målspråket så bra och felfritt som möjligt utan också att både i skrift och tal kunna vara i interaktion på målspråket med andra människor i olika kontexter.

Mot denna bakgrund är det intressant att betrakta svenskans situation i Finland och speciellt bland den finsktalande majoriteten. De officiella språkraven i vårt land innebär att båda språken är obligatoriska ämnen på alla skolstadier från grundskolan till högskola och universitet i hela landet förutom på Åland där finskan är frivillig i skolan (Latomaa & Nuolijärvi 2005, 155–156). Svenskans ställning som andra nationalspråk i Finland har de senaste åren också diskuterats ivrigt i medier och diskussionen har inte alltid skett i en positiv anda (se Halonen, Ihalainen & Saarinen 2014, 9–10). Det har också debatterats länge i olika fora om den i dagens läge obligatoriska skolsvenskan borde vara ett frivilligt ämne och inte bara i studentexamen (se Palviainen 2011, 15). Våren 2017 resulterade den här debatten i ett konkret steg då finska regeringen fattade beslut om att inleda ett försök i grundskolan där cirka 2000 elever i vissa försöksskolor runtom landet kan välja något annat obligatoriskt språk i stället för den obligatoriska svenskan (Undervisnings- och kultuministeriet 24.4.2017).

2.2 Ett psykologiskt perspektiv på språkinlärning

Flera forskare som studerat språkinlärning med psykologisk som utgångspunkt fokuserar på språkinläraren som individ, dvs. som en människa med sin personlighet och alla sina egenskaper och känslor som i sin tur kan inverka på själva språkinlärningsprocessen.

Enligt Ellis (2008, 676) och Dörnyei & Ryan (2015, 20) finns det ändå en relativt stark enighet om att inlärarens personlighet med olika individuella dimensioner är starkt förknippad med språkinlärningsprocessen och inlärningsresultaten. De i sin tur påverkar ens motivation att lära sig något nytt. Inlärarens egen vilja att lära sig ett nytt språk samt att kunna kommunicera på det kan påverkas av de individuella dimensionerna på olika sätt. De kan exempelvis öka eller minska ens motivation att engagera sig i språktillägnet eller övervinna ens osäkerhet i en ny situation på ett främmande språk. (Ellis 2008, 652–719).

Som Wesely (2012) hävdar i sin artikel betonar flera forskare just motivation som troligen den starkaste drivkraften i all inlärning och speciellt i språkinlärning. Ellis (2008, 677) konstaterar att det knappast finns någon annan faktor än motivation som har tillägnats lika mycket intresse inom språkinlärning. I det följande ger jag en kort översikt över olika former av motivation samt hur de kan påverka ens vilja att lära sig ett nytt språk.

Även om det har forskats mycket kring motivation går begreppet motivation inte att förklara enkelt eftersom det definieras på olika sätt av olika forskare och forskare är inte heller eniga om motivationens natur och hur den påverkar inlärningsprocessen (Ryan 2013). Ett vanligt och ofta använt sätt att definiera begreppet motivation är att betrakta inlärarens orientering till inlärningsprocessen. Då talas det oftast om en instrumentell eller integrativ motivation (Ellis 2008, 678–684). En inlärare med instrumentell motivation fokuserar i språkinlärning mest på sin egen nytta, t.ex. framgång i arbetslivet eller högre uppskattning i samhället. För hen fungerar det inlärd språket alltså som ett verktyg för att uppnå något som man anser vara värdefullt. En inlärare med en integrativ motivation är däremot intresserad av själva språket och kulturen samt språkets talare och vill uppnå en sådan nivå på målspråket att hen kan kommunicera på det. (Ellis 2008, 678–682; Ushioda 2014). Ushioda och Dörnyei (2009, 2) går ännu ett steg vidare med sin definition och konstaterar att språkinlärares eget intresse inte ensamt garanterar en framgångsrik inlärningsprocess utan att inläraren dessutom måste vara villig att identifiera sig med målspråkets talare.

Ushioda och Dörnyei (2009, 1–7) presenterar en något annorlunda utgångspunkt inom motivationsforskning kring språkinlärning där fokus ligger på inlärarens självkoncept (eng. self concept). Den här synpunkten har enligt dem dock lanserats redan tidigare, men de har ”uppdaterat” den så att den bättre skulle motsvara den starkt förändrade världen med engelska som det dominerande världsspråket. Dörnyei (2009, 9–11) hävdar att den redan etablerade synen att språkinläraren och den som talar språket skall kunna identifiera sig med dem som talar målspråket och deras kultur inte enbart räcker till utan han lyfter fram en annan aspekt som kan definieras som språkinlärares självkoncept i inlärningsprocessen.

I dag framhävs vid sidan av de etablerade definitionerna av motivation även sådana aspekter som motivationens dynamiska och icke-lineära natur (Dörnyei, MacIntyre & Alastair 2015, 1–7). Utifrån dessa aspekter har Dörnyei, MacIntyre och Alastair skapat en teori som de kallar för Complex Dynamic Systems Theory (CDST) där framför allt en förändring i motivationen under olika tider och på olika platser hos språkinläraren är central (se närmare Larsen-Freeman 2015, 11–19). Så kallad positiv psykologi (Positive Psychology; jfr t.ex. MacIntyre, Gregersen & Mercer 2016 och MacIntyre & Mercer 2014) framhäver hur olika emotioner, speciellt de positiva, ökar inlärarens motivation och uthållighet och på så sätt främjar inläringen (Oxford 2016, 10–87).

Sammanfattningsvis kan vi alltså konstatera att synen på motivation numera har förändrats till ett mångfasetterat och komplext koncept som inte enbart beaktar språkinläraren som individ med sina personliga egenskaper och tidigare erfarenheter, utan därutöver tar hänsyn till också hans eller hennes självkoncept och identitet (se Dörnyei 2009; Dörnyei & Ryan 2015, 24–40; jfr också Kalaja m.fl. 2015, 1–23).

3 Material och metod

Materialet har jag samlat in med hjälp av två separata enkäter vid två olika tillfällen hos finsktalande

medicinstudenter på två olika årskurser vid Åbo universitet åren 2013–2016. I första enkäten (E1) som genomfördes alldeles i början av studenternas första studieår vid medicinska fakulteten fick informanterna svara på frågor om sin bakgrund, t.ex. kön, ålder, hemort, skolhistoria och allmän skolframgång, men också på frågor gällande sina tidigare svenskstudier i skolan och sina uppfattningar om svenskans betydelse i Finland både i allmänhet och speciellt i läkaryrket. Enkäten innehöll både öppna frågor och färdiga påståenden på den s.k. Likert-skalan som informanterna fick ta ställning till. Här använde jag den vanliga femgradiga skalan 1–5 (för korthetens skull har jag i figurerna dock kombinerat siffrorna 1 och 2 samt 4 och 5: 1–2 = instämmer ej, 3 = tar ej ställning och 4–5 = instämmer).

Efter analys av svaren i E1 genomförde jag andra enkäten (E2) på samma två informantgrupper (grupp 1, grupp 2) två år senare, dvs. i början av deras tredje studieår. Då börjar de i sina studier inrikta sig mera på s.k. kliniska studier vilket innebär att de vid sidan av teoristudier också för första gången möter patienter i sjukhusmiljö. Samtidigt påbörjar de även den obligatoriska kursen i medicinsk svenska vars tematiska innehåll har en stark förankring i läkaryrket. I båda enkäterna hade informanterna med två års mellanrum fått svara på två identiska frågor om sina uppfattningar om svenskans betydelse i Finland i allmänhet samt svenskans betydelse för sig själva som blivande läkare. Syftet var att jämföra svaren i E1 med E2 för att se om svaren var identiska eller om man kunde hitta några förändringar mellan dem. I E2 fanns ytterligare 23 påståenden på Likert-skalan om informanternas uppfattningar om svenskan både i allmänhet och i läkaryrket, deras motivation att lära sig svenska samt deras vilja att använda svenska i olika talsituationer. Jag ville också redogöra för vilken roll olika bakgrundsfaktorer, speciellt tidigare skolframgång spelar för informanternas uppfattningar om svenskan och motivation att lära sig och använda svenska.

Materialet i denna studie består av två olika slags svar. De flesta svaren är numeriska på Likert-skalan, men det finns också fria svar i materialet. I de fria svaren har informanterna haft möjlighet till att motivera någonting som de först har svarat på på Likert-skalan. De numeriska svaren framställs i tabell- och figurform för att man ska kunna se eventuella större riktlinjer eller förändringar i materialet. I de fria svaren har jag först analyserat innehållet med hjälp av kvalitativ innehållsanalys (jfr Denscombe 2012, 307–308; Schreier 2012, 1–36). Därefter har jag försökt hitta betydelsefulla ställen där studenterna exempelvis hänvisar till sina uppfattningar om svenskan och dess betydelse i Finland eller sin motivation att lära sig svenska. Sedan har jag kodat och kategoriserat deras argument och till sist evaluerat dem så att de kan presenteras här som en kompletterande del av denna studie.

4 Studenternas uppfattningar och tankar om svenskan i Finland och deras motivation för svenskinläring – några tendenser

I detta avsnitt presenterar jag centrala resultat från enkäterna E1 och E2. Först ger jag en överblick över informanternas skolframgång i svenskan och svar gällande deras uppfattningar om svenskan. Jag redogör också för deras motivation att lära sig svenska först i skolan och i synnerhet senare vid universitetet när de har inlett sina medicinstudier. Till sist diskuterar jag några emotionella aspekter som dyker upp i materialet och som i sin tur kan påverka studenternas uppfattningar om svenskan eller motivation att lära sig svenska eller till och med både och.

4.1 Studenternas syn på svenskan i Finland

I tidigare forskning (jfr Ellis 2008, 678–684) konstateras att det för en del språkinlärare ofta är framgång i studierna, t.ex. goda vitsord, som är en stark motivationsfaktor i inlärningsprocessen. Därför redogör jag först för mina informanternas uppgifter om den tidigare skolframgången. Som kriterium använder jag studenters vitsord i svenska i studentexamen eftersom detta vitsord följer i stort sett för alla examinander gemensamma kriterier som därför kan anses vara neutrala (se Juurakko-Paavola 2015, 117–118). Uppgifterna jämför jag med hur de hade motiverat sina uppfattningar om svenskan samt hur de hade svarat på olika påståenden om svenskans betydelse eller den egna motivationen till svenskinläringen.

I undersökningen (E1, E2) deltog sammanlagt 209 informanter från två årskurser, 118 kvinnor och 91 män. Cirka 78 % av alla informanter hade läst svenska som B-språk i skolan. Resten hade läst A-svenska, men en del hade inte alls läst svenska eller läst bara några kurser. Gemensamt för medicinstudenterna är att de i allmänhet anses vara duktiga redan i skolan och nå bra betyg i olika ämnen. Men bra skolframgång kan inte bara betraktas som ett självändamål utan den kan också ses som

en förutsättning för framgång i inträdesprovet till medicinska fakulteten samt senare i studierna inom medicin. Därför fokuserade jag först på den allmänna framgången i studentexamen för att kunna se helheten. I tabellerna 1 och 2 presenteras både informanternas vitsord i svenska och det allmänna vitsordet i studentexamen:

Tabell 1. Antalet och andelen informanter med olika vitsord i svenska i studentexamen

	män		kvinnor		totalt	
	f	%	f	%	f	%
L	9	9,9 %	25	21,2 %	34	16,3 %
E	15	16,5 %	34	28,8 %	49	23,4 %
M	22	24,2 %	20	16,9 %	42	20,1 %
C	10	11,0 %	11	9,3 %	21	10,0 %
B+A	6	6,6 %	4	3,4 %	10	4,8 %
ej skrivit svenska/ingen inform.	29	31,9 %	24	20,3 %	53	25,4 %
totalt	91	100,0 %	118	100,0 %	209	100,0 %

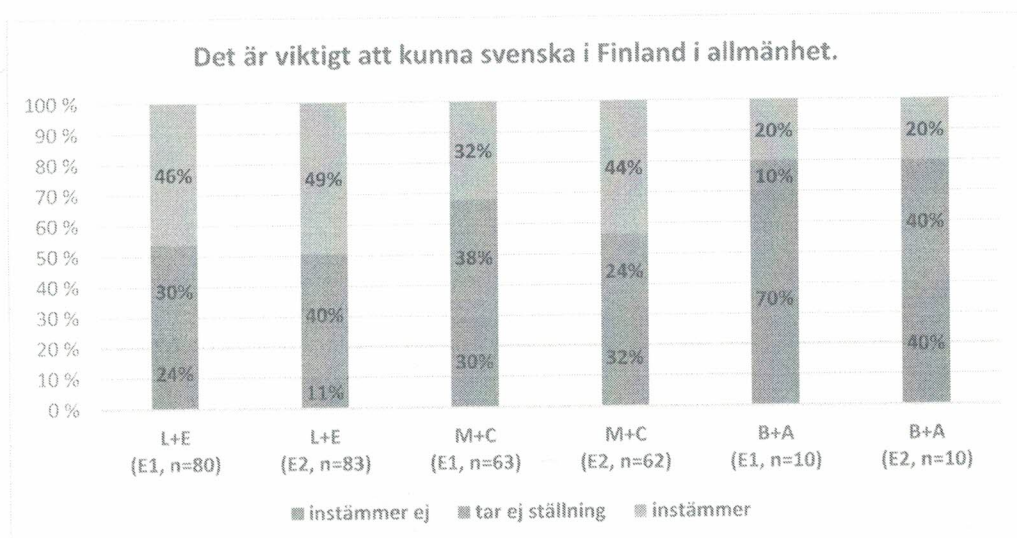
Tabell 2. Antalet och andelen informanter med olika allmänna vitsord i studentexamen

	män		kvinnor		totalt	
	f	%	f	%	f	%
L	16	17,6 %	16	13,6 %	32	15,3 %
E	43	47,3 %	60	50,8 %	103	49,3 %
M	19	20,9 %	28	23,7 %	47	22,5 %
C	3	3,3 %	2	1,7 %	5	2,4 %
B+A	0	0,0 %	0	0,0 %	0	0,0 %
ej skrivit svenska/ingen inform.	10	11,0 %	12	10,2 %	22	10,5 %
totalt	91	100,0 %	118	100,0 %	209	100,0 %

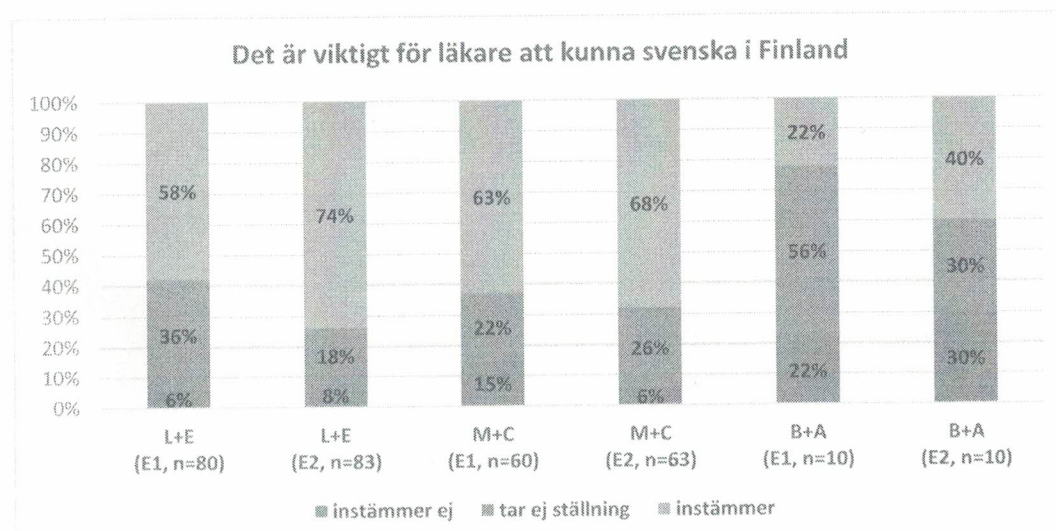
När man betraktar hur informanterna hade presterat i svenskprovet i studentexamen (tabell 1) kan man konstatera att det fanns en tydlig skillnad mellan de kvinnliga och manliga informanterna: en större del av kvinnorna hade fått betydligt oftare betyg L eller E (50 %) än männen (26 %) och männen (18 %) hade något oftare fått de lägre betygen C eller B och A än kvinnorna (13 %) (jfr Toiminnallista ruotsia 2012, 31; Huhtala & Vesalainen 2017, 62).

Cirka 25 % av alla informanter angav att de hade valt att inte skriva svenska i studentexamen (jfr Pyykkö 2017, 41), några svar var dock osäkra eller svåra att tolka eftersom informanten inte hade kommit ihåg vilket betyg han eller hon hade fått eller om han eller hon hade skrivit svenska eller inte. Svaren (se tabell 2) visade däremot att nästan 65 % av alla informanter hade klarat sig bra eller mycket bra och fått antingen L eller E som allmänt vitsord och att det ser ut som att det inte finns någon skillnad mellan kvinnorna (64 %) och männen (65 %). Resultatet ser ut att bekräfta den allmänna bilden av medicinstudenter som framgångsrika och bra presterande elever redan i skolan.

I en tidigare delundersökning (se Sahlstein 2017, 321–323) med samma informanter och då med fokus på informanternas uppfattningar kring svenskan kunde jag konstatera att det fanns en klar skillnad mellan de kvinnliga och manliga studenternas uppfattningar om hur viktiga svenskkunskaper i Finland är. Det första påståendet mätte deras uppfattningar på en allmän nivå ”Det är viktigt att kunna svenska i Finland i allmänhet” medan det andra ”Det är viktigt för läkare att kunna svenska i Finland” hade en direkt anknytning till deras blivande yrke som läkare. Svaren visade tydligt att kvinnorna genomgående var positivare inställda till svenskan och svenskkunskaperna medan männen inte uppskattade svenskkunskaper i Finland i lika hög grad. Ett intressant fynd var ändå att det skedde en förändring till en mera positiv inställning till svenskan redan under de två första studieåren vid medicinska fakulteten och att förändringen var betydligt tydligare hos männen. I denna nya delundersökning undersökte jag om det finns ett samband mellan informanternas uppfattningar och den tidigare skolframgången. I figurerna 1 och 2 betraktas denna aspekt för att kunna se i vilken grad en deskriptiv korrelation går att konstatera mellan vitsorden från skoltiden och informanternas uppfattningar om svenskan.

Figur 1. Andelen svar på påståendet ”Det är viktigt att kunna svenska i Finland i allmänhet.” hos informanter med olika vitsord i svenska i studentexamen (N =209; bortfall E1 = 56 / E2 = 54). E1 = enkät 1; E2 = enkät 2.

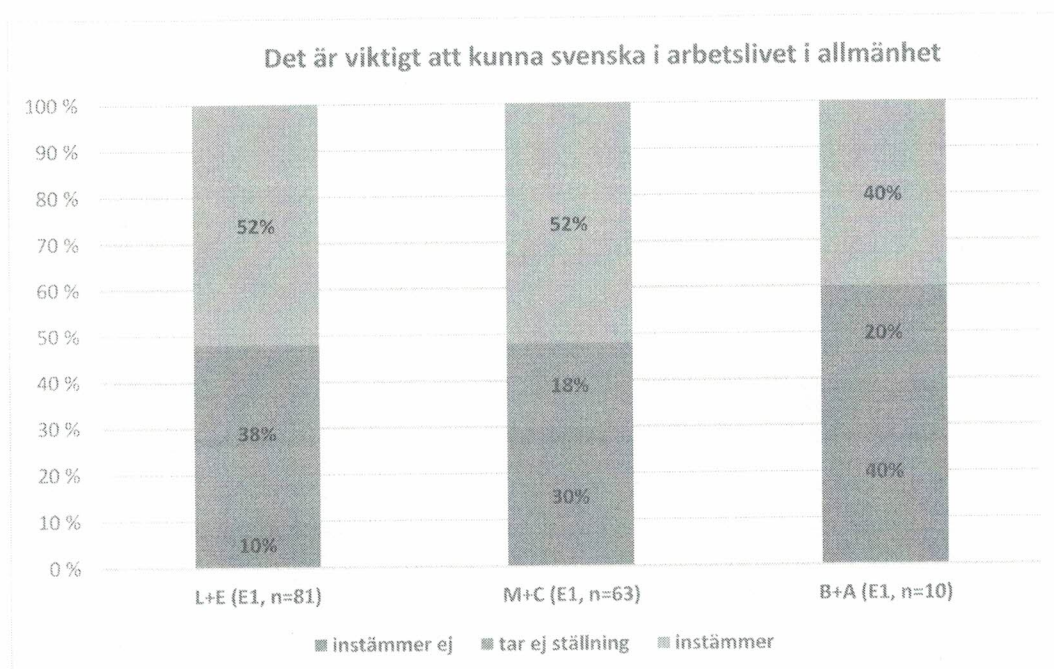
Figur 2. Andelen svar på påståendet ”Det är viktigt för läkare att kunna svenska i Finland” hos informanter med olika vitsord i svenska i studentexamen (N = 209; bortfall E1 = 59 / E2 = 53). E1 = enkät 1; E2 = enkät 2.

Enligt figur 1 verkar de studenter som hade presterat bäst i studentexamen i svenska också ha mest positiv inställning till behovet av svensk-kunskaper i Finland. Enligt figur 2 var sambandet mellan vitsordet i svenskprovet i studentexamen och uppfattningen om svensk-kunskapernas betydelse för läkare ännu tydligare. Studenterna anser alltså åtminstone i någon grad att det är viktigt för läkare att kunna svenska i läkaryrket fastän de annars rentav kan tycka att det inte är så viktigt med svensk-kunskaper i Finland i allmänhet. De resultat som illustreras i figurerna 1 och 2 visar också att det under de två åren mellan enkäterna E1 och E2 har skett en förändring till en mera positiv inställning överlag. Den procentuella förändringen från negativ till mera positiv är tydligast hos de studenter som i studentexamen hade klarat sig sämst och som i början av sina universitetsstudier också hade varit mest negativa till det svenska språket i Finland. Siffrorna gällande studenternas första studieår (E1) verkar berätta någonting om deras tankar och uppfattningar om svenskan nästan omedelbart efter skoltiden.

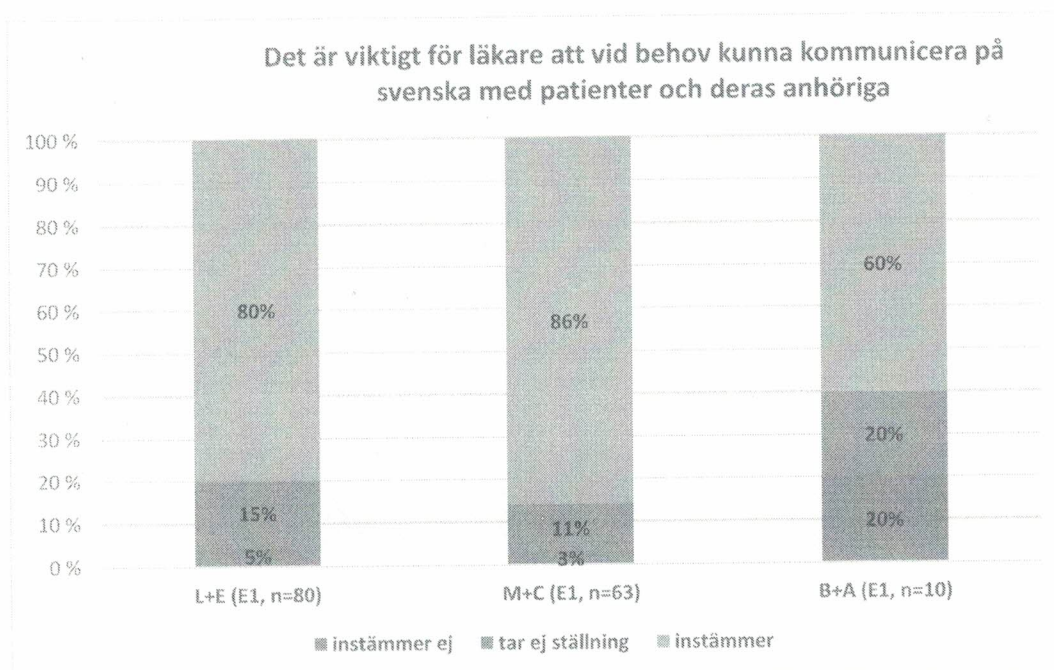
Majoritet (ca 72 %) av informanterna kommer huvudsakligen från Åbo (26 %) och Åbotrakten (21 %), men också från huvudstadsregionen (25 %) där det finns svensktalande befolkning och där man

kunde tänka sig att många t.o.m. kunde använda språket vid diverse tillfällen. Ändå anger de flesta informanterna att de ytterst sällan om överhuvudtaget har använt svenska i sin vardag. Svenska är alltså för nästan alla ett främmande språk som de knappast har använt utanför klassrummet vilket många informanter skrev i de fria svaren i E1. Svaren tyder på att en levande och naturlig kontakt till det svenska språket och dess talare verkar vara ett tämligen sällsynt fenomen för relativt många finstalande unga i allmänhet, och inte bara i landets andra delar där antalet svensktalande är betydligt lägre. Därför är det lätt att förstå hur främmande och fjärran den tanken är för många att de i universitetsvärlden och senare i arbetslivet borde kunna använda svenska både i skrift och framför allt i tal.

I det följande fokuserar jag på informanternas uppfattningar om svenskkunskapernas betydelse i arbetslivet i allmänhet gentemot enbart behovet av allmänna kunskaper i svenska. Figur 3 nedan visar hur studerandena ställde sig till påståendet ”Det är viktigt att kunna svenska i arbetslivet i allmänhet”. Behovet av svenskkunskaper i arbetslivet verkar få gehör hos alla informanter fastän de informanter som hade presterat bäst i studentexamen visade sig vara minst negativa. De flesta som höll sig negativa till påståendet var de som inte hade presterat lika bra i studentexamen. Figur 4 nedan illustrerar hur informanterna ser på behovet av svenskkunskaper för läkare. Cirka hälften av studerandena instämmer i påståendet ”Det är viktigt för läkare att vid behov kunna kommunicera på svenska med patienter och deras anhöriga”, men även nu kan dock smärre skillnader konstateras mellan informanterna med olika vitsord i studentexamen.

Figur 3. Andelen svar på påståendet ”Det är viktigt att kunna svenska i arbetslivet i allmänhet” hos informanter med olika vitsord i svenska i studentexamen (N = 209; bortfall n = 57).

Figur 4. Andelen svar på påståendet "Det är viktigt för läkare att vid behov kunna kommunicera på svenska med patienter och deras anhöriga" hos informanter med olika vitsord i svenska i studentexamen (N = 209; bortfall n = 56). E1 = enkät 1.

I figurerna 3 och 4 kan vi se att det för alla informanter var lättare att instämna i påståendena och att skillnaden var tydligast bland de studenter som inte hade nått de högsta betygen i skolan. De studenter som hade presterat bäst i studentexamen i svenska verkar också ha mest positiv inställning till behovet av svenskkunskaper i Finland i allmänhet och speciellt i läkaryrket. Om bilden av arbetslivet begränsas ytterligare till studenternas framtida läkaryrke med påståendet "Det är viktigt för läkare att vid behov kunna kommunicera på svenska med patienter och deras anhöriga" visar det sig att upp till 80 % av informanterna oberoende av den tidigare skolframgången nu inser att de som läkare kommer att vid behov kunna tala svenska med en svensktalande patient. Resultatet kan tyda på att en mera konkret bild av det framtida arbetslivet också konkretiserar svenskkunskapernas betydelse för många studerande.

4.2 Studenternas motivation att lära sig svenska

I denna undersökning var min andra forskningsfråga hur skolframgång i svenska påverkar medicinstudenters motivation att lära sig och använda svenska samt om det kan konstateras något samband mellan motivationsgraden och informanternas skolframgång.

I början av studierna (E1) tog informanterna ställning till påståendet "Jag tyckte om att lära mig svenska i skolan". Resultatet visade tydligt att svenskan för nästan hälften (48 %) av informanterna inte alls hade varit ett negativt ämne i skolan eftersom de instämde helt eller nästan helt i påståendet. Cirka en tredjedel (31 %) förhöll sig neutrala och resten (21 %) instämde inte eller till och med inte alls i påståendet. Vid detta påstående betraktades alla svar oavsett om informanterna hade skrivit svenska i studentexamen eller valt den bort.

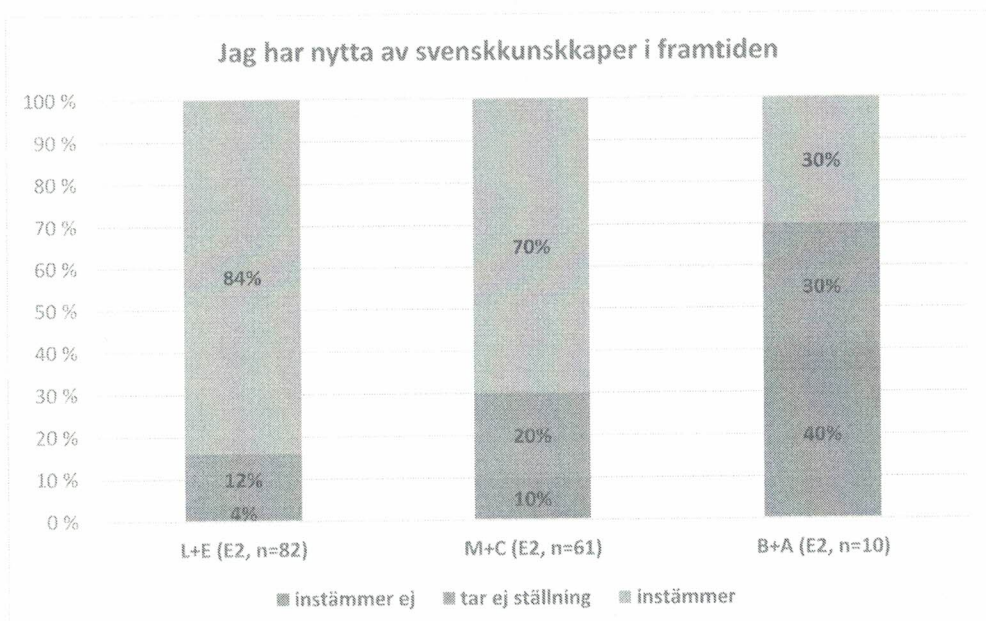
I de fria svaren hade studenterna också möjlighet till att motivera sina åsikter om skolsvenskan och även där kunde tre huvudgrupper urskiljas med hjälp av innehållsanalys. De som var mest positiva till svenskan motiverade sina åsikter oftast med att svenskan är ett lätt, logiskt och intressant språk och att de tyckte om att lära sig svenska men också andra språk. De näst vanligaste motiveringarna hos dem var att de hade haft en bra lärare i skolan och att det var både roligt och nyttigt att lära sig svenska. Deras kommentarer tyder på att de hade varit motiverade att lära sig svenska, både eftersom de var intresserade av språket och ville lära sig nytt (integrativ motivation) och att de trodde att svenskkunskaper skulle vara nyttiga för dem (instrumentell motivation). Svaren tyder också på att åtminstone en del av informanterna förknippade sina positiva erfarenheter med svenskan med de positiva känslor som de

upplevt i undervisningen. De som hade förhållit sig neutrala använde oftast samma argument att svenskan är lätt och logiskt eller att de tycker om att lära sig språk men förekomsten av dessa argument var betydligt mindre i deras svar. Däremot fanns det bland svaren flera sådana motiveringar som de mest positiva inte alls hade använt som t.ex. att läraren hade varit dålig eller negativ, att de i allmänhet kände sig dåliga på språk eller att den negativa inställningen till svenskan hade påverkat ens motivation att lära sig svenska på ett negativt sätt. Dessa svar tydde på sämre motivation, både integrativ och instrumentell, hos informanterna, eller positiva känslor vid svenskinläringen.

Bland de mest negativa gick det inte alls att hitta några positiva argument utan alla kommentarer kunde tolkas som entydigt negativa. Oftast nämndes den i allmänhet negativa inställningen till svenskan och att läraren hade varit dålig. Det var relativt många som skrev att de hade varit dåliga eller mycket dåliga på svenska och även andra språk men också att själva svenska språket var tråkigt och ointressant. Många nämnde också att de inte kommer att ha någon nytta av svenska och svenska bara tär på deras resurser på bekostnad av andra skolämnen. Eftersom det är svårt att sluta sig till bakgrunden av deras låga motivation kan orsaken vara både att de inte har lyckats uppnå bra vitsord och därför tar en kritisk ställning till själva språket och att den från början låga motivationen har lett till sämre betyg. Några informanter motiverade sin låga motivation med den förklaringen att det är acceptabelt att vara kritisk mot svenskan och att det därför är deras eget medvetna val att inte satsa på den.

Två år senare (E2) fick samma informanter ta ställning till följande fyra påståenden: "Det är viktigt för mig vid språkinläring att jag lär mig något nytt", "Det motiverar mig att jag klarar mig bra och får bra betyg i svenska", "Det är viktigt för mig att jag har nytta av svenskkunskaperna i framtiden" samt "Jag skulle vilja kunna använda svenska med svensktalande t.ex. i arbetslivet". Sammanlagt 60 % av informanterna instämde i att det är viktigt för dem att lära sig något nytt när de lär sig språk och att skillnaderna mellan studenterna med högre och lägre vitsord i studentexamen var mycket små. Resultatet talar alltså för att studenternas motivation till att lära sig språk åtminstone delvis skulle vara integrativt, dvs. att det egna intresset skulle ha påverkan på deras vilja. Däremot blev skillnaderna tydliga vid andra påståendet om hur mycket bra vitsord motiverar dem i språkinläringen. Svaren visade tydligt att något över hälften (55 %) av dem som hade klarat sig bäst i svenska i studentexamen också svarade att just denna faktor motiverar dem. Men för dem som inte ansåg framgången vara viktig, var siffran lägre och allra lägst var den för dem som inte hade nått bra betyg i svenska i studentexamen (20 %). I allmänhet spelade skolvitsordens betydelse för alla informanter en mindre roll vid språkinläring än viljan att lära sig något nytt, dvs. att deras motivation vid den här punkten kunde tolkas som integrativ. Detta kan anses vara något överraskande eftersom det i allmänhet är vanligt för medicinstudenterna att sträva efter bra vitsord vid universitetet (jfr Virtanen m.fl. 2010). En förklaring kan vara att de ofta måste prioritera vad de vill eller måste satsa på för att framskrida i studierna och då är det naturligt att andra ämnen i substansstudierna vinner i kapplöpningen om vitsorden.

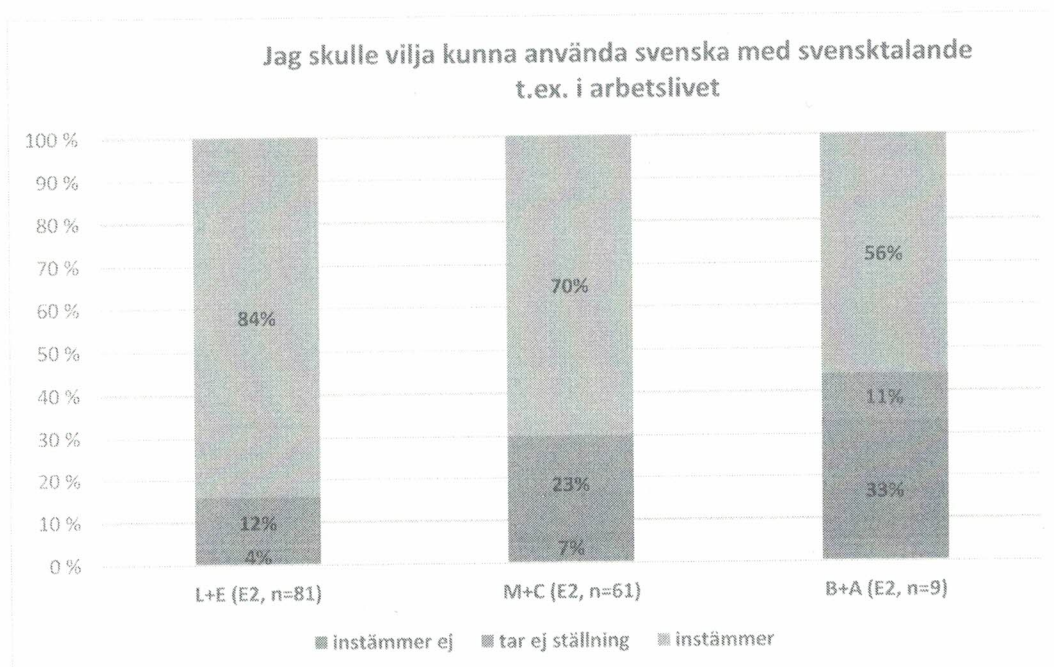
Figur 5 nedan visar hur studerandena svarade på påståendet om hur nyttiga de tror svenskkunskaper kommer att vara för dem i framtiden.

Figur 5. Andelen svar på påståendet "Jag har nytta av svenskkunskaper i framtiden" hos informanter med olika vitsord i svenska i studentexamen (N = 206; bortfall n = 53). E2 = enkät 2.

När påståendet handlade om nyttoperspektivet visade det sig att motivationen nu var klart instrumentell till sin natur eftersom 75 % svarade att de instämmer helt eller nästan helt i detta påstående. Skillnaderna mellan studenterna med högre och lägre vitsord i studentexamen var tydliga. Majoriteten av dem som hade nått de högsta betygen i studentexamen ansåg att de kommer att ha nytta av svenskkunskaper. Däremot var det endast 30 % av dem som inte hade presterat lika bra i skolan som inte heller ansåg sig ha nytta av svenska i framtiden.

När man betraktar påståendet "Jag skulle vilja kunna använda svenska med svensktalande t.ex. i arbetslivet" kunde inte längre några skillnader konstateras bland de studenter som hade klarat sig bäst i studentexamen vilket figur 6 nedan visar. Däremot kunde en klar skillnad konstateras bland dem som i studentexamen hade klarat sig sämre.

Figur 6. Andelen svar på påståendet "Jag skulle vilja kunna använda svenska med svensktalande t.ex. i arbetslivet" hos informanter med olika vitsord i svenska i studentexamen (N = 209; bortfall n = 58). E2 = enkät 2.

Resultatet tyder på att alla studenter, också de som hade fått lägre betyg i studentexamen, visar ett intresse för att kunna kommunicera på svenska. Praktiska färdigheter i svenska verkar alltså få hög prioritering i studenternas ögon. Detta känns naturligt med tanke på de arbetslivsfärdigheter som förutsätts av dem som läkare.

4.3 Några exempel på individnivå

Ovan har jag presenterat såväl studenternas uppfattningar om svenskan i Finland som deras motivation att lära sig och använda svenska. Dessutom presenterade jag också studenternas framgång i svenska i studentexamen och jämförde vitsorden med deras svar på påståenden om uppfattningar och motivation. Sammanfattningsvis kan man göra en generalisering och konstatera att ju bättre studenterna hade presterat i svenska i studentexamen desto mera uppskattade de svenskskunskaper och desto mera motiverade var de att lära sig och använda svenska. Men generaliseringarna berättar inte hela sanningen utan bakom dem finns alltid individer med sin personlighet, sina särdrag, erfarenheter, motivationer, tankar, förväntningar och förhoppningar. I detta kapitel låter jag därför sex informanter, tre kvinnliga och tre manliga, få ordet och "presentera sig själva". De gemensamma nämnarna för just dessa studentprofiler var att fem av dem, tre kvinnor och två män, hade nästan identiska skolbakgrunder. Alla fem hade läst svenska som B-språk i skolan och också klarat sig bra i svenska både i gymnasiet och i studentexamen. Men en kvinnlig student hade en starkt annorlunda profil eftersom hon hade gått IB-gymnasium och därför inte hade läst svenska. Därmed hade hon inte heller skrivit svenska i studentexamen. De frågor som alla sex studerande i enkäterna fick ta ställning till handlade om svenskans betydelse i Finland både i allmänhet och för läkare samt hur viktig de anser svenskan vara i läkaryrket i allmänhet. En fråga gällde hur viktigt det enligt deras åsikt är att vid behov kunna kommunicera på svenska med en svensktalande patient och dess anhöriga. Dessutom kunde studerandena i korta fria svar också kommentera hur de ser på svenskans roll i Finland i allmänhet eller i läkaryrket och motivera sina tankar.

Tuula och Pekka presenterar här den positiva typen som är motiverad och genuint intresserad av att lära sig språk inklusive svenska. Båda hade presterat bra i skolsvenskan och skrev att de hade varit motiverade att lära sig svenska. De konstaterade också att det egna intresset hade varit viktigt i språkinläringen, antingen därför att de hade personliga kontakter till svenska varför de ville lära sig

språket eller att de i allmänhet vill lära sig språk.

Tuula (hemort Åbo, B-svenska, vitsordet i svenska 9 i slutbetyget i gymnasiet, vitsordet i svenska i studentexamen L, det allmänna vitsordet i studentexamen M; svaren på alla frågor var genomgående mycket positiva: 5 på skalan 1–5).

”Jag tyckte jättemycket om svenska, det var lätt, jag var bra på det och jag hade bra och motiverande lärare. Jag hade också svenskspråkiga vänner och ville därför lära mig språket. Finland är ett tvåspråkigt land, det finns många svensktalande i Finland och det finns svensktalande patienter vid kusten. Jag hoppas att jag kan kommunicera med alla mina patienter. Det skulle också vara nyttigt när jag söker arbete.” (övers. A. S.)

Pekka (hemort Åbo, B-svenska, vitsordet i svenska 10 i slutbetyget i gymnasiet, vitsordet i svenska i studentexamen E, det allmänna vitsordet i studentexamen L; tre av svaren var 4 och ett svar var 3 på skalan 1–5).

”Jag skrev svenska eftersom alla andra också gjorde det, dessutom tycker jag att språken är nyttiga och jag är intresserad av språk. I skolan motiverade det mig inte därför att jag hade dåliga lärare och att den allmänna inställningen till svenskan var negativ. Däremot motiverade det mig att jag var själv intresserad av språket och ville också få bra betyg. Man måste lära sig svenska i Finland eftersom det är det andra officiella språket och vi har en gemensam historia med Sverige. I Finland behövs svenska på de orter som är tvåspråkiga, i östra och norra Finland behövs svenska inte alls. Som läkare vill jag kunna bemöta svensktalande patienter på deras eget språk, i synnerhet om jag jobbar på en tvåspråkig ort.” (övers. A.S.)

Både Tuula och Pekka visar stark integrativ motivation. Ett klart bevis på Pekkas höga motivation var att de delvis dåliga erfarenheterna med skolsvenskan inte hade påverkat hans vilja och motivation att lära sig svenska och jobba målmedvetet med den, vilket tyder också på en instrumentell motivation. Hans svar visar också att han redan i början av sina medicinstudier verkar ha en klar bild av det framtida läkaryrket och kan föreställa sig i framtiden som en läkare som både kan och vill kommunicera på svenska med svensktalande patienter. Detta betyder att han har ett klart självkoncept också med tanke på språkinläring, dvs. den bild som personen har av sig själv som språkinlärare och vad han eller hon vill nå nu, vilka målsättningar han eller hon har i framtiden samt hur de påverkar språkinläringen (se Dörnyei 2009, 9–11).

Hannu, Leena och Jussi presenterar i sin tur en relativt heterogen grupp som har det gemensamt att deras betyg i skolsvenskan var bra men att deras åsikter om svenskan och dess betydelse ändå varierar från nästan positiv (Hannu) till mycket negativ (Leena och Jussi).

Hannu (hemort Lundo/Lieto, B-svenska, vitsordet i svenska 9 i slutbetyget i gymnasiet, vitsordet i svenska i studentexamen E, det allmänna vitsordet i studentexamen E; svaren varierade jämnt mellan 3 och 4 på skalan 1–5).

”Jag var bra på svenska, alltså varför skulle jag inte ha skrivit det? Det skadar ju inte! Svenska var trevligt och jag hade bra lärare i skolan. Jag vill lära mig svenska eftersom svenskarna är bättre på allt, också kulturell mångfald är viktig. Svenska behövs i Finland eftersom svensktalande har rättighet att få betjäning på sitt eget språk och de har kunnat värna om sin ställning; Om jag behöver svenska som läkare i framtiden beror helt på var jag kommer att arbeta, kan eventuellt vara nyttigt.” (övers. A.S.)

Leena (hemort Kuopio, B-svenska, vitsordet i svenska 9 i slutbetyget i gymnasiet, vitsordet i svenska i studentexamen L, det allmänna vitsordet i studentexamen L; svaren varierade jämnt mellan 1 och 2 på skalan 1–5).

”Svenska var ett måste, men lätt. Jag har inget intresse att lära mig svenska vid universitetet, det är bara ett måste, andra språk är lika viktiga. Alla måste i Finland lära sig svenska bara därför att den svensktalande minoriteten har pengar och makt, det är frågan bara om en historisk belastning. Kanske tänker några också på identitetsfrågor? Som läkare hoppas jag att jag kan tala bara finska, hellre engelska än svenska.” (övers. A.S.)

Jussi (hemort Åbo, B-svenska, vitsordet i svenska 10 i slutbetyget i gymnasiet, skrev inte svenska i

studentexamen, det allmänna vitsordet i studentexamen M; svaren varierade jämnt mellan 1 och 2 på skalan 1–5).

”Svenskan är onödig när man studerar medicin, den är onödig både nationellt och internationellt. Jag har ingen motivation att lära mig svenska eftersom jag inte har någon nytta alls av språket. Bara 4 % av befolkningen i Finland är svensktalande och bara 1 % av dem talar inte finska. De bor enbart i vissa orter och kommer att försvinna helt i en nära framtid. Det finns bara historiska orsaker till varför man måste lära sig svenska i Finland. Jag kommer varken att ha någon nytta av svenskkunskaper eller behöva svenska som läkare i framtiden.” (övers. A.S.)

Det mest kännetecknande för alla tre är deras relativt starka argumentation kring svenskans ställning i Finland eftersom alla bedömde svenskan och de svenskspråkiga i Finland som mer eller mindre i ett negativt ljus förutom Hannu som yttrade sig mera neutralt. I kommentarerna använder Leena och Jussi tämligen starka uttryck om svenskans ställning som andra officiella språket i Finland och vad den betyder för den svensktalande befolkningen.

Jämfört med de övriga fem informanterna hade Maija en mycket annorlunda bakgrund eftersom hennes skolhistoria inte följde den normala vägen vilket också var orsaken till att hon inte hade läst svenska lika mycket i skolan som nästan alla andra. Jag valde ändå att diskutera hennes svar som exempel eftersom det ger en bild av en ung person som redan alldeles i början av sina medicinstudier skisserar en klar helhetsbild av sitt blivande yrke och betonar också varför hon ser svenskkunskaper som nödvändiga för en läkare fast hennes egna kunskaper inte är på samma nivå som de andras. Dessutom kan hon också leva sig in i patientens situation vilket visar att hon betraktar frågan från en bredare synvinkel och ser språket, här alltså svenskan, som en elementär del av läkaryrket.

Maija (hemort Åbo, IB-gymnasium varför inte läst svenska och därmed varken fått något vitsord i slutbetyget i gymnasiet eller skrivit svenska i studentexamen; svaren varierade jämnt mellan 4 och 5 på skalan 1–5).

”Svenska är det andra inhemska språket i Finland, så jag tycker att det hör till allmänbildning att kunna språket. Som läkare behöver man svenska eftersom det kommer patienter som man bör kunna betjäna på svenska. Om läkaren inte kan tillräckligt svenska kan det vara skadligt för hans eller hennes yrkesmässighet eller skada bilden av en yrkeskunnig läkare och därför kan erfarenheten av läkarbesöket vara negativ för patienten.” (övers. A.S.)

Kommentarerna ovan svarar delvis på mina forskningsfrågor om det finns ett samband mellan framgång i språkstudier och motivation att lära sig ett språk samt uppfattningar om målspråket. De visar å ena sidan att det kan identifieras ett samband mellan studenternas kunskapsnivå i svenska och deras uppfattningar om svenskan samt motivation att lära sig svenska. Också Jauhojärvi-Koskelo & Palviainen (2011, 100) har konstaterat att kunskapsnivån går hand i hand med ens motivation att lära sig svenska fast det inte är entydigt om det är bra motivation som leder till att man lär sig ett språk bra eller om det är goda kunskaper som bidrar till bättre motivation. I det här materialet visade det sig något överraskande att sambandet dock alltid inte är helt entydigt såsom dessa individuella exempel visar utan att det finns mycket variation bland inlärarna på individnivå. I ljuset av denna undersökning innebär framgång i form av bra vitsord inte automatiskt att inläraren också skulle vara genuint intresserad och motiverad att lära sig eller använda ett språk. Det kan finnas helt andra skäl till varför man inte vill göra det fast man klarat sig bra i språket. Kommentarna återspeglar snarare en stor diversitet bland inlärarna och tyder på att det finns flera andra faktorer som också påverkar språkinlärningsprocessen och som också behöver undersökas.

5 Diskussion

Det övergripande syftet med denna delundersökning var att analysera på vilket sätt några centrala socio- och psykologiska faktorer har betydelse för finskspråkiga medicinstudenters intresse till att lära sig svenska i Finland. Jag fokuserade på två sådana faktorer som i forskningslitteratur allmänt anses vara av stor betydelse för språkinlärarens engagemang i inlärningsprocessen, nämligen uppfattningar och motivation eftersom bra resultat förutsätter både positiva uppfattningar om målspråket och dess talare samt hög motivation (Wesely 2012, 99, 110). I undersökningen redogjorde jag inte enbart för vilka

uppfattningar informanterna har om svenskan utan betraktade också deras tankar mot den tidigare framgången i skolsvenskan, framför allt i studentexamen. Resultaten visar tydligt att de studenter som hade fått de bästa vitsorden i svenska i studentexamen också hade de mest positiva uppfattningarna om svenskan. Ett något överraskande fynd i materialet var ändå att det även bland de bästa studenterna fanns några mycket kritiska röster mot svenskan i Finland. Det var alltså inte enbart de svagare studenterna som yttrade sig negativt. Den andra aspekten som jag undersökte var studenternas motivation att lära sig svenska i skolan. Resultaten pekar i stort sett i samma riktning som med uppfattningarna, dvs. att de som hade presterat bäst i skolsvenskan också var mest motiverade att lära sig svenska. Dessa resultat får stöd i tidigare forskning, (se t.ex. Einarsson 2009, 52; Wesely 2012, 99, 110; Juurakko-Paavola & Palviainen 2011, 95–97) som hävdar att en inlärares positiva inställning till målspråket och motivation att lära sig det går hand i hand.

Som framgår av analysen av uppfattningarna visar resultaten att det ändå inte är helt klart för alla studenter varför alla i Finland måste lära sig svenska både i skolan och senare vid högskola eller universitet eller varför man behöver svenska i arbetslivet i Finland. Resultaten visade att det ändå var klart för de flesta, också för de kritiska studenterna, att åtminstone läkare kan behöva svenskkunskaper i sitt yrke vilket tyder på att informanterna i ett relativt tidigt skede, dvs. redan efter två års studier hade en relativt realistisk bild av det blivande yrket och vad som kommer att krävas av dem i arbetslivet. En förklaring till detta kan vara att det för flera troligen är lättare att föreställa sig i en konkret situation och då inse vilka färdigheter eller kunskaper man kan behöva. Detta kan tolkas ha ett samband med det s.k. självkonceptet (Dörnyei 2009, 9–11), dvs. den bild som inlärares har av sig själv som språkinlärare och vad hen vill nå antingen nu (possible selves) eller senare i framtiden (ideal and ought selves) samt hur det påverkar språkinläringen.

Av svaren framgår också klart att fast det för en del av informanterna verkar vara en självklarhet, hade relativt många informanter inte någon klar bild av svenskans roll i Finland som andra officiella språk eller varför svenska är obligatoriskt på alla skolstadiet. De studenter som hade en oklar bild av svenskans roll ifrågasatte också den och använde bl.a. sådana argument som att svenskan i Finland bara är en historisk belastning och därför inte längre behövs i dag, eller att de svensktalande borde lära sig finska så att den finsktalande majoritetsbefolkningen inte skulle behöva lära sig svenska. Argumenten talar för sig själva, dvs. om språkvärdering och berättar i sin tur om en negativ inställning till både språket och dess talare. Argumentationen följer för det mesta motsvarande mönster för, eller här emot svenskan, som ofta används i media (se t.ex. Sundell 2015).

En vidare faktor i undersökningen var att redogöra för olika former av motivation bland informanterna. Generellt kunde jag konstatera att de två vanligaste motivationsformerna, instrumentell och integrativ motivation, inte kunde skiljas åt utan gick hand i hand i materialet. I materialet kunde jag också konstatera att en klar majoritet av informanterna visade en genuin vilja att kunna använda svenska i olika talsituationer i framtiden och speciellt som läkare. Detta gällde för de flesta informanterna oberoende av den tidigare skolframgången i svenska. Resultatet kan ses som ett tecken på informanternas yrkesidentitet, dvs. att de förstår vad som tillhör läkaryrket och på vilket sätt svenskkunskaper nu har blivit en självklar del av läkarens yrkeskunnande. Med andra ord verkar alltså den mer eller mindre negativa "tvångssvenskan" nu ha blivit en mera positiv "nyttosvenska" i en positiv bemärkelse för många informanter som under skoltiden eller ännu i början av universitetsstudierna hade varit mot svenskan.

Litteratur

- Bijvoet, Ellen 2013. Språkattityder. I: Sundgren, Eva (red.) *Sociolingvistik*. 2 uppl. Stockholm: Liber. S. 122–157.
- CEFR = *Common European Framework of Reference for Languages. Learning, Teaching, Assessment. Council of Europe* <http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Cadre1_en.asp>. [17.7. 2017].
- Denscombe, Martyn 2012. *Forskningshandboken för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 2 uppl. [6 tr.]. Lund: Studentlitteratur.
- Dörnyei, Zoltán 2009. The L2 Motivational Self System. I: Dörnyei, Zoltán & Ushioda, Ema (red.) *Motivation, Language Identity and the L2 Self*. (Second Language Acquisition.) Bristol/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters. S. 9–42.
- Dörnyei, Zoltán, MacIntyre, Peter & Alastair, Henry 2015. Introduction: Applying Complex Dynamic Systems Principles to Empirical Research on L2 Motivation. I: Dörnyei, Zoltán, MacIntyre, Peter & Alastair, Henry (ed.) *Motivational Dynamics in Language Learning*. (Second Language Acquisition.) Bristol/Buffalo/Toronto:

- Multilingual Matters. S. 1–7.
- Dörnyei, Zoltán & Ryan, Stephen 2015. *The Psychology of the Language Learner revisited*. (Second Language Acquisition Research Series.) New York: Routledge.
- Ehrlich, Susan 2004. Language and gender. I: Davies, Alan & Elder, Catherine (red.) *The Handbook of Applied Linguistics*. Malden, Mass.: Blackwell. S. 304–327.
- Einarsson, Jan 2009. *Språksociologi*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.
- Ellis, Rod 2008 [2015]. *The Study of Second Language Acquisition*. 2nd. ed. [Repr. 2015]. Oxford: Oxford University Press.
- Finlands grundlag 11.6.1999/731 <<http://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/1999/19990731>>. [17.7. 2017].
- Halonen, Mia, Ihalainen, Pasi & Saarinen, Taina (red.) 2014. *Language Policies in Finland and Sweden. Interdisciplinary and Multi-sited Comparisons*. Clevedon: Channel View Publications.
- Hammarberg, Björn 2013. Teoretiska ramar för andraspråksforskning. I: Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger (red.) *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Andra upplagan. Lund: Studentlitteratur. S. 27–84.
- Henry, Alastair 2009. Gender differences in compulsory school pupils' L2 self-concepts: A longitudinal study. I: *System: An International Journal of Educational Technology and Applied Linguistics 2009, Vol.37, (2)*. S. 177–193.
- Huhtala, Anne & Vesalainen, Marjo 2017. Challenges in developing in-service teacher training: Lessons learnt from two projects for teachers of Swedish in Finland. I: *Apples – Journal of Applied Language Studies 11, 3*. S. 55–79.
- Jauhojärvi-Koskelo, Camilla & Palviainen, Åsa 2011. ”Jag studerar gärna svenska, men är inte nöjd med det jag kan.” Motivation, attityder och färdigheter i svenska hos finska universitetsstudenter. I: T. Juurakko-Paavola & Å. Palviainen (red.) *Svenskan i den finska skolan och högre utbildningen. Om kunskaper och motivation genom olika utbildningsstadier*. HAMK in julkaisuja 11/2011. S. 81–102.
- Juurakko-Paavola, Taina 2015. Vad berättar studentexamen om examinandernas kunskaper i svenska? I: Forsskåhl, Mona, Kivilehto, Marja, Koivisto, Johanna & Metsä, Pasi (red.) *Svenskan i Finland 15*. Tampere. S. 117–137.
- Kalaja, Paula, Barcelos, Ana Maria F., Aro, Mari & Ruohotie-Lyhty, Maria 2015. *Beliefs, Agency and Identity in Foreign Language Learning and Teaching*. New York: Palgrave Macmillan.
- Lag om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda. 6.6.2003/424. <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030424>. [17.7. 2017].
- Larsen-Freeman, Diane 2015. Ten ‘Lessons’ from Complex Dynamic Systems Theory: What is on Offer. I: Dörnyei, Zoltán, MacIntyre, Peter & Alastair, Henry (ed.) *Motivational Dynamics in Language Learning*. (Second Language Acquisition.) Bristol/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters. S. 11–19.
- Latomaa, Sirkku & Nuolijärvi, Pirkko 2005. The Language Situation in Finland. I: Kaplan, Robert P. & Baldauf Jr, Richard B. (red.) *Language Planning and Policy in Europe, Vol 1*. Clevedon/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters. S. 125–232.
- MacIntyre, Peter D. & Gregersen, Tammy & Mercer, Sarah (red.) 2016. *Positive Psychology in SLA*. (Second Language Acquisition 97.) Bristol/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters.
- MacIntyre, Peter D. & Mercer, Sarah 2014. Introducing positive psychology to SLA. I: *Studies in Second Language Learning and Teaching SSLT 4 (2)*. S. 153–172.
- Nationalspråksutredningen. (Rapporter och utredningar 2011:2.) Helsinki: Utbildningsstyrelsen.
- Oxford, Rebecca L. 2016. Toward a Psychology of Well-Being for Language Learners: The ‘EMPATHICS’ Vision. I: MacIntyre, Peter D. & Gregersen, Tammy & Mercer, Sarah (red.) *Positive Psychology in SLA*. (Second Language Acquisition 97.) Bristol/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters. S. 10–87.
- Pyykkö, Riitta 2017. *Monikielisyys vahvuudeksi. Selvitys Suomen kielivaroannon tilasta ja tasosta [Flerspråkighet som en resurs. Utredning angående läget för och nivån på språkreserven i Finland]*. (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:51.) Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Rossi, Paula m.fl. 2017. *Kuka opettaa ruotsia? Ruotsin kielen opettamiseen kelpoisuuden tuottavien koulutusten arviointi [Vem undervisar i svenska – En utvärdering av utbildningar som ger behörighet att undervisa i svenska]*. (Karvi 14:2017.) Helsinki: Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Karvi.
- Ryan, Stephen 2013. Motivation. I: *Routledge Encyclopedia of Language Teaching and Learning*. London/New York: Routledge.
- Sahlstein, Annmari 2017. ”Varför borde jag kunna svenska?” Finska medicinstudenters uppfattningar om svenskans betydelse i Finland och speciellt i läkaryrket. I: *Svenskans beskrivning 35*. Göteborgs universitet. S. 315–328.
- Schreier, Margrit 2012. *Qualitative Content Analysis in Practice*. London: Sage.
- Språklag 6.6.2003/423. <<http://finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2003/20030423>>. [17.7. 2017].
- Sundell, Björn 2015. *Den obligatoriska svenskan – för och emot*. (Magma-studie 3/2015.) Finlands svenska tankesmedja Magma.

- Toiminnallista ruotsia – lähtökohtia ruotsin opetuksen kehittämiseksi toisena kotimaisena kielenä. [Funktionell svenska – utgångspunkter för att utveckla undervisningen i svenska som det andra inhemska språket]* 2012. (Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2012:9.) Helsinki: Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Undervisnings- och kulturministeriet. Lagändring som möjliggör frivilliga studier i det andra inhemska språket skickas ut på remiss. Pressmeddelande 24.4.2017.* http://minedu.fi/sv/artikel/-/asset_publisher/toisen-kotimaisen-kielen-vapaaehtoisen-opiskelun-mahdollistava-lakimuutos-lausunnoille. [26.7.2017]
- Ushioda, Ema 2014. Motivation, autonomy and metacognition. Exploring their interactions. I: Lasagabaster, David, Doiz, Aintzane & Sierra, Juan Manuel (red.) *Motivation and Foreign Language Learning. From theory to practice* (Language Learning & Language Teaching 40.) Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins. S. 31–49.
- Ushioda, Ema & Dörnyei, Zoltán 2009. Motivation, Language Identities and the L2-Self: A Theoretical Overview. I: Dörnyei, Zoltán & Ushioda, Ema (red.) *Motivation, Language Identity and the L2 Self*. (Second Language Acquisition.) Bristol/Buffalo/Toronto: Multilingual Matters. S. 1–8.
- Virtanen, Henna m.fl. 2010. Lääketieteen ja hammaslääketieteen ensimmäisen vuoden opiskelijat oppimisensa säätelijöinä. I: *Yliopistopedagogikka 17, 1*. S.6–17.
- Wesely, Pamela M. 2012. Learner Attitudes, Perceptions, and Beliefs in Language Learning. I: *Foreign Language Annals, 45, 1*. S. 98–117.